

Силабус курсу

«Туризмологія»

Освітній ступінь: магістр
Галузь знань: 24 Сфера обслуговування
Спеціальність: 242 Туризм і рекреація
242 Travel, tourism and leisure
Освітньо-професійна програма: Туризм
Кількість кредитів: 4
Рік підготовки: 1
Компонент освітньої програми:
обов'язкова навчальна дисципліна
Мова викладання: українська



Керівник курсу

доцент, кандидат філософських наук Ханас Уляна Ярославівна

Контактна інформація – (ulyana.hanas@uzhnu.edu.ua)

Опис дисципліни

Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Туризмологія» є: формування цілісної системи знань про природу туризму та рекреації, як феномену сучасного суспільства на основі міждисциплінарного і інституційного підходів, пізнання закономірностей його функціонування і розвитку, аналітична оцінка теоретико-методологічних засад соціоекономічної і гуманітарної науки про туризм, розвиток навичок управління рекреаційними ресурсами та створення якісних туристичних продуктів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Туризмологія» є теоретико-методологічна і практична підготовка здобувачів з наступних питань:

- ✓ сутність науки про туризм та підходи до її формування;
- ✓ понятійний, категоріальний апарат та загальні і дослідницькі концепції;
- ✓ структура туризмологічного знання, його соціально-економічні, гуманітарні та практичні складові;
- ✓ наукові школи з туризмознавства, зв'язок теорії та практики туристичної діяльності;
- ✓ проектування просторової організації туристичного процесу на засадах сталості;
- ✓ теорія і методи інноваційно-інформаційного розвитку на різних рівнях управління туристичними закладами;
- ✓ стратегічні завдання у розвитку бізнесу сфери туризму та рекреації;
- ✓ дослідницьке й освітнє забезпечення туристичної сфери.

Навчальний контент

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Туризмологія як наука про туризм і теоретико-методологічні основи туристичних дисциплін

Тема 1. Туризмологія як соціоекономічна та соціогуманітарна наука

Туризмологія як методологічна соціоекономічна та гуманітарна наука про закономірності функціонування і розвитку феномену туризму. Об'єкт, предмет, завдання та функції туризмології. Необхідність наукового підходу до вирішення нагальних завдань туристичної галузі, забезпечення високої економічної і соціальної ефективності туризму.

Історія туризмології в контексті історії туризму. Етапи розвитку туризмології.

Міждисциплінарний та інтердисциплінарний підходи до формування туризмології. Матриця дисциплін з дослідження в туризмі. Кореляційне співвідношення теорії і практики туризму.

Тема 2. Гостинність як соціально-культурне та економічне явище

Генеza сфери гостинності. Головні історичні періоди розвитку сфери гостинності в світі. Модель та основні концепції гостинності. Еволюція індустрії гостинності.

Сучасний стан та перспективи розвитку індустрії гостинності. «Гість» як головний об'єкт діяльності індустрії гостинності. Значення нематеріального чинника в індустрії гостинності.

Моделі гостинності. Гостинність у віртуальному світі та онлайн-спільнотах.

Тема 3. Опорні концепти туризмології

Понятійний апарат туризмології, її тезаурус. Сутність системоформуючих категорій туризмології. Принципи та методи туризмології.

Базисні складові туризмології: географічна, соціологічна, економічна, екологічна, гуманітарна. Інші гуманітарні дисципліни.

Дослідницькі концепції туристичних дисциплін.

Вибрані дослідницькі концепції туристичних дисциплін: модель туриста і туризму Дж.Джафарі, концепція туризму як зустрічі, концепція еволюції туристичного простору, теорія периферії, концепція туристичного простору і територіальних рекреаційних систем.

Тема 4. Теоретико-методологічний базис економіки туризму

Туризм як інструмент економічного зростання та сталого розвитку суспільства. Роль туризму в глобальній економіці. Вплив туризму на місцеву економіку та зайнятість.

Туристичний ринок. Використання маркетингових методологій для аналізу попиту на туристичні послуги, ідентифікації цільових аудиторій, розробки маркетингових стратегій та впровадження маркетингових завдань. Дослідження кон'юнктури та тенденцій ринку в туризмі, попиту та конкуренції. Управління ризиками в туризмі. Фінансування та розвиток туристичних проектів.

Розвиток і трансформація досліджень географічних аспектів туристичного ринку. Екологія туризму і екотуризм.

Тема 5. Гуманітарні аспекти туризму

Світоглядні, екзистенційні та аксіологічні виміри туризму. Поняття «Інший». Вплив туризму на суспільні зміни та культуру. Туризм як засіб розвитку місцевих спільнот. Глобалізація та культурна різноманітність.

Міжкультурна та кроскультурна комунікація та питання культурної освіти в туризмі. Соціальні медіа в туризмі.

Етика в туризмі. Етичні характеристики особистості. Індивідуальність та вільний вибір. Ментальність. Національні особливості взаємин. Взаємодія між культурами у туризмі.

Естетика та стиль в туризмі. Природа і ландшафти. Архітектура і мистецтво. Історико-культурні пам'ятки. Сучасні виміри традиційного мистецтва. Дизайн та інтер'єр. Міський простір. Фестивалі, мистецькі івенти.

Фактор краси і моди. Культура тіла. Гастрономія та кулінарна естетика. Візуалізація в туризмі. Селфі й фотографія.

Змістовний модуль 2. Прикладні туристичні дисципліни та науково-освітнє забезпечення туризму

Тема 6. Інституційні засади та прикладні туристичні дисципліни

Туризм і сфера гостинності як соціальні інститути та прикладні туризмологічні науки. Рекреологія – предмет і напрями досліджень.

Екологічні аспекти туризму та охорони природи. Екологічно відповідальний туризм (екотуризм).

Біорізноманіття та туризм.

Екскурсологія і методологія екскурсійної діяльності.

Музезнавство та теорія музейної справи.

Інформатизація в туризмі.

Тема 7. Психологія та етика туризму й рекреації

Напрями досліджень в психології туризму й гостинності. Вивчення психологічних рівнів. Інтра- та інтеріндивідуальні процеси. Особливості використання психологічних підходів у сфері гостинності.

Психологічний клімат колективу. Конфлікти, шляхи їх вирішення. Поведінка, мотивація, емоції.

Діловий етикет у сфері гостинності. Культура ділового спілкування. Психологічні проблеми управління у сфері туризму й гостинності.

Конструкти ергономіки в сфері гостинності

Тема 8. Соціологія та праксеологія туризму

Соціологія туризму, основні завдання і предмет досліджень. Соціологія туризму як смислоутворююча складова концепту гостинність. Структура соціології туризму.

Методи, техніки і прийоми соціологічних досліджень у туризмі. Соціологічні дослідження туристів і туристичної галузі. Соціальна відповідальність в галузі туризму: захист прав та інтересів спільноти й працівників.

Наукові засади організації туристичних підприємств. Концепції діяльності і моделювання розвитку туризму. Зв'язки між теорією та практикою туристичної діяльності.

Тема 9. Перспективи і тренди в туризмі та глобальні виклики

Використання технологій у туризмі. Стартапи та інновації в галузі туризму. Туризм майбутнього: тенденції та прогнози.

Туризм у контексті світових подій та криз. Туризм та зміни клімату. Пандемії. Законодавство та правила в туризмі.

Нормативно-правове регулювання індустрії туризму та рекреації в Україні. Захист прав туристів. Міжнародне та національне законодавство у сфері туризму.

Тема 10. Наукові школи з туризму та освітнє забезпечення підготовки фахівців з туризму та гостинності

Закордонні наукові центри досліджень в галузі туризму.

Вітчизняні наукові та науково-освітні установи з дослідження туристичної проблематики.

Іноземний досвід підготовки фахівців з туризму.

Особливості туристичної освіти в Україні. Стандарти вищої освіти зі галузі знань «Сфера обслуговування». Державний класифікатор професій з туристичного та готельного бізнесу.

Тема 11. Проблеми і перспективи розвитку методології досліджень в туризмі

Проблематика єдиної науки в туризмі та наук (дисциплін) про туризм. Парадигми соціально-економічних і гуманітарних досліджень в туризмі. Підходи у дослідженнях в туризмі.

Особливості інтердисциплінарного підходу в дослідженнях туризму й гостинності. Геоелектроніка туризму і геоелектроніка туризму, рекреація як приклади інтердисциплінарних дисциплін.

Перспективи розвитку нових концепцій і методів досліджень в туризмі. «Автономізація науки про туризм» через теоретичну, методологічну та практичну інтеграцію. Модель еволюції «автономізації науки про туризм» Л. Бутовського.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
Інтегральна ІК	Здатність ставити та успішно розв'язувати на достатньому професійному рівні складні науково-дослідницькі та практичні задачі, узагальнювати практику туризму і рекреації, прогнозувати напрями їх розвитку, вирішувати професійні проблеми та практичні завдання у сфері туризму і рекреації, як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
ЗК 1.	Діяти на засадах розуміння цивілізаційних гуманітарних цінностей та глобалізаційних процесів, пріоритетів національного розвитку.
ЗК 2.	Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності.
ЗК 3.	Уміння працювати в міжнародному та вітчизняному професійному середовищі.
ЗК 5.	Уміння спілкуватися з експертами інших галузей в питаннях, спільних для вирішення.
ЗК 9.	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
ЗК 11.	Здатність визначити наявність проблеми, аналізувати та вирішувати її, обґрунтовувати управлінські рішення та забезпечувати їх дієвість.

ЗК 13.	Здатність до абстрактного мислення ,аналізу та синтезу, обробки та інтерпретації з використанням базових знань, що необхідні для здійснення професійної діяльності.
СК 1.	Здатність застосовувати у професійній діяльності категорійно-термінологічний апарат, концепції, методи та інструментарій системи наук, що формують науковий базис туризму та рекреації.
СК 3.	Здатність аналізувати геопросторову організацію туристичного процесу і проектувати його розвиток.
СК 6.	Здатність до організації та управління туристично-рекреаційним процесом на локальному і регіональному рівнях, в туристичній дестинації, на туристичному та рекреаційному підприємстві.
СК 9.	Розуміння наукових основ і принципів діяльності підприємств, що здійснюють лікування, оздоровлення та реабілітацію.
СК 11.	Здатність оперувати інструментами збору, обробки інформації, аналізувати та управляти туристичною інформацією.
СК 13.	Здатність до аналізу, прогнозування, планування бізнес-процесів та геопросторового планування у сфері туризму та рекреації
ПРН 2	Знати понятійний апарат туризмології, її тезаурус
ПРН 2	Розуміти матрицю дисциплін, що формують туризмологію, сутність системоформуючих категорій сфери туризму та рекреації
ПРН 2	Вміти застосовувати методології, методи і техніки, зокрема й інтердисциплінарний підхід у дослідженнях індустрії туризму та рекреації
ПРН 2	Оцінювати інноваційні підходи до надання послуг в індустрії туризму та вміти використовувати їх у практичній роботі
ПРН 4	Розуміти основні гуманітарні концепти туризму та рекреації, особливості формування соціальної та етичної відповідальності суб'єктів туристичного ринку
ПРН 4	Орієнтуватися в новітніх тенденціях дослідницьких практик у туристичних дестинаціях на національному, регіональному та локальному рівнях
ПРН 5	Аналізувати кон'юнктуру світового, національного та регіонального туристичного ринку, оцінювати та прогнозувати основні вектори розвитку підприємництва в індустрії туризму та рекреації
ПРН 8	Розуміти модель і основні концепції гостинності та вміти застосовувати їх як елемент теоретичного обґрунтування стратегій і при підготовці проектів
ПРН 15	Знати особливості туристичної освіти в Україні, основні світові та вітчизняні наукові школи з дослідження туризму та використовувати їх розробки для вирішення проблемних практичних завдань сфери туризму

ПРН 15	Використовувати комунікативні навички і технології, ініціювати запровадження методів комунікативного менеджменту в практику діяльності суб'єктів туристичного бізнесу
ПРН 15	Знати особливості застосування психологічних підходів та комунікативних технологій у сфері туризму
ПРН 15	Оцінювати психологічні характеристики колективу, виокремлювати психологічні проблеми управління та формувати стратегії професійного росту

Літературні джерела

Основна й додаткові джерела інформації

1. Абрамов В. В. Конспект лекцій з дисципліни «Туризмознавство» (для магістрів спеціальності 8.14010301 – Туризмознавство) / В. В. Абрамов; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 71 с.
2. Горожанкіна Н. А. Практикум до вивчення курсу «Туризмознавство» [Текст]. Дніпропетровськ: «Нова Ідеологія», 2014. 61 с.
3. Кручек О.А., Соляник С. Ф., Парубець О. В., Гордієнко С. І. Основи туризмознавства : навчальний посібник. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 234 с.
4. Лукашевич М. П., Шандор Ф. Ф. Соціологія туризму: курс лекцій / передм. В. К. Федорченко. Ужгород: Мистецька лінія, 2008. 340 с.
5. Мальська М. П., Рутинський М. Й., Білоус С. В., Мандюк Н. Л. Економіка туризму: теорія та практика [текст] : підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 544 с.
6. Пазенок В. С., Федорченко В. К., Кручек О. А., Мініч І. М. Туризмознавство (теорія туризму): навч.-метод. посіб. зі спецкурсу. К.: КУТЕП, 2010. 70 с.
7. Паска М. Формування професійних компетентностей магістрів спеціальності 241 „Готельно-ресторанна справа” / Маркетинг ХХІ століття: виклики змін : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю заснування кафедри маркетингу і комерційної діяльності ХДУТ / редкол. О. Черевко. Харків, 2020. С. 263–265.
8. Пендерещкий, О. В. Туризмознавство: метод. вказ. для самостійного вивчення дисципліни. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2017. 14 с.
9. Практикум з дисципліни «Туризмознавство» (для магістрів спеціальності 242 Туризм) / уклад. І. В. Безуглий. Чернігів : ЧНТУ, 2017. 33 с.
10. Теоретичні основи туризмознавства. Навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. К.: Ніка-Центр, 2005. 316 с.
11. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія / 2-ге вид., випр. та доповн. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 463 с.
12. Туризмознавство: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко. В. С. Пазенок. та ін. Київ: Академія, 2013. 368 с.
13. Туристичний бізнес: теорія та практика. Підручник. 2-вид. перероб. та доп. / М. П. Мальська, В. В. Худо. К.: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
14. Федорченко В. К., Фоменко Н. А., Скрипник М. І., Цехмістрова Г. Р.. Педагогіка туризму. К. : Видавничий дім «Слово», 2004. 296 с.

15. Turystyka w naukach humanistycznych / red. nauk. Ryszard Winiarski. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008. 178 s.
16. Turystyka / red. nauk. Włodzimierz Kurek. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008. 542 s.

Інформаційні ресурси інтернет

1. Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського www.nbuv.gov.ua
2. Все про туризм: туристична бібліотека <http://tourlib.net/>
3. Всесвітня туристична організація <http://www2.unwto.org/>
4. Державна служба статистики України
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/tur.htm

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Оцінювання

Форма поточного контролю: комплексна

Форма модульного контролю: письмова (тестування)

Форма підсумкового семестрового контролю: комплексна

Перевірка рівня навчальних досягнень здобувачів з дисципліни «Туризмологія» здійснюється на основі результатів **модульних та підсумкового (екзамен) контролів**.

Для оцінювання знань здобувачів будуть використані наступні групи форми контролю:

1. Усний контроль (відповідь здобувача на окреме питання теми у індивідуальній та фронтальній формах; бесіда під час роз'яснення проблемного питання; захист презентації або проєктів).
2. Письмовий контроль (виконання тестових завдань та індивідуальної роботи; поточна контрольна робота, модульна контрольна робота).

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру проводяться два модульні контролі, обов'язкові для всіх здобувачів. Модульний контроль (МК) №1 включає навчальний матеріал змістового модуля 1 (теми 1-5), а МК№2 відповідно змістового модуля 2 (теми 6-11), таблиця 2. У цій таблиці також наведено максимальну кількість балів з кожної теми, яку може отримати здобувач. Після проведення останнього заняття за кожним модулем, відповідно до розкладу, проводиться модульна контрольна робота.

Поточний контроль знань здійснюється за такими складовими: перевірка знань на семінарських заняттях, контроль за виконанням індивідуальних завдань та самостійної роботи. Кожен вид навчальної роботи здобувача оцінюється певною кількістю балів

відповідно до нижче наведених *основних критеріїв*. Сумарна кількість балів за кожен вид навчальної діяльності наведена в таблиці 1.

Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння аргументувати власну позицію;
- виконання практичних завдань;
- контрольні тестування;
- підготовка рефератів та їх захист;
- підготовка усних доповідей;
- підготовка аналітичної довідки;
- підготовка презентації та її захист;
- підготовка проекту та його захист тощо.

Максимальна оцінка поточного контролю становить 50 балів.

Таблиця 1

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	25	5	20
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	4	8	5	5
Реферат / усна доповідь	2	12		
Аналітична довідка			1	10
Презентація	1	5	1	5
Підготовка і захист проекту			1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Модульне контрольне оцінювання (МКО) проводиться в письмовій формі. Завдання для МКО включає два теоретичні питання (кожне оцінюється тах 15 балів) і двадцять тестових завдань (тах 20 балів). **Максимальна кількість балів за МКО – 50.**

Сумарна кількість балів модульного контролю визначається як середнє арифметичне балів за два модулі і складає максимум 100 (таб. 2).

Таблиця 2

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання та індивідуальна робота					Сума
Модуль 1					
Поточне оцінювання					
T1 6 б.	T2 14 б.	T3 8 б.	T4 8 б.	T5 14 б.	50
Модульне контрольне оцінювання №1					50
Разом за модуль 1					100
Модуль 2					

Поточне оцінювання						50
T6 8 б.	T7 12 б.	T8 8 б.	T9 8 б.	T10 7 б.	T11 7 б.	
Модульне контрольне оцінювання №2						50
Разом за модуль 2						100
Модульний контроль						100
Підсумкове оцінювання (екзамен)						100

Допуск здобувача до підсумкового контролю знань здійснюється відповідно до діючих в університеті вище зазначених положень.

Підсумковий контроль (екзамен) проводиться у відповідності розкладу заліково-екзаменаційної сесії, в комплексній (або усній) формі.

Підсумковий контроль проводиться за навчальним матеріалом. До екзаменаційного білету включено три теоретичні питання.

Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Бали, отримані здобувачем конвертуються в підсумкову оцінку з дисципліни у відповідності до шкали оцінювання.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни, є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (вичерпність, чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння оперувати фаховою інформацією, і насамперед визначеною обсягом програми цієї навчальної дисципліни;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- здатність формулювати власні аналітичні висновки та оцінки різних аспектів предмету вивчення цієї дисципліни.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі.

До силабусу додаються навчально-методичні матеріали з дисципліни, що знаходяться у відповідному контенті на системі електронного навчання Moodle